

УДК 001-057.4(477)

Орест Матковський¹, Микола Павлунь¹, Ігор Наумко²

¹Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Грушевського, 4, Львів, Україна, 79005,
mineral@franko.lviv.ua

²Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України,
вул. Наукова, 3а, Львів, Україна, 79060,
igggk@mail.lviv.ua

**АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ ПІЗНЮР –
ОДИН ІЗ ЗАЧИНАТЕЛІВ ТЕРМОБАРОГЕОХІМІЧНОЇ ШКОЛИ
ПРОФЕСОРА МИКОЛИ ЄРМАКОВА
(до 90-річчя від народження)**

Андрій Васильович Пізнюр (1930–2003) – доктор геолого-мінералогічних наук, професор геологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. З його іменем пов'язане започаткування й розвиток у Львівському університеті всесвітньо відомої наукової термобаро-геохімічної школи професора Миколи Єрмакова. Він автор першого підручника з курсу “Основи термобарогеохімії”.

Десятого грудня 2020 р. йому виповнилося би 90 років.

Майже півстоліття науково-педагогічна, навчально-методична, організаторська і громадська діяльність А. Пізнюра була пов'язана з університетом, у якому він пройшов шлях від студента до професора, завідувача кафедри.

Андрій Васильович став знаним фахівцем у галузі термобарогеохімії та геології рудних родовищ, організатором навчального процесу й наукової роботи.

Народився Андрій Пізнюр 10 грудня 1930 р. у с. Хорів Острозького району Рівненської області. Середню освіту здобув в Острозькій середній школі № 1, а 1948 р. поступив на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Після його закінчення працював на геологічному факультеті на різних посадах: 1953–1957 – лаборант кафедри геології СРСР, 1957–1960 – лекційний асистент, 1960–1964 – в. о. доцента цієї ж кафедри; 1965–1983 – доцент, 1983–1990 – професор, 1991–1996 – завідувач кафедри методів пошуків та розвідки родовищ корисних копалин, 1996–1999 – професор цієї ж кафедри; 1999–2003 – професор кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології. Першого березня 2003 р. після важкої хвороби Андрій Васильович відійшов у вічність, залишивши багатий науково-педагогічний спадок.

У 1962 р. А. Пізнюр захистив кандидатську дисертацію на тему “Особенности генезиса хрусталеносных кварцевых жил Приполярного Урала и Алдана (по включениям в

минералах)”, а 1982 р. – докторську на тему “Термобарогеохимические условия формирования молибденовых месторождений”. Через рік йому присвоєно вчене звання професора.

Андрій Пізньор –
випускник 1953 р.

Андрій Васильович читав профільні курси “Геологія металевих корисних копалин”, “Термобарогеохімічні методи пошуків родовищ корисних копалин”, “Вимоги промисловості до мінеральної сировини”, спецкурси “Основи термобарогеохімії”, “Прикладна термобарогеохімія”, “Мінералого-термобарогеохімічні методи досліджень”. З усіх курсів і спецкурсів він розробив програми й методичні рекомендації, опублікував декілька навчальних посібників і підручник “Основи термобарогеохімії” (1986).

Андрій Пізньор брав активну участь у започаткуванні геоекологічного напрямку на факультеті; очолювану ним кафедрі 1994 р. було перейменовано на кафедру корисних копалин та геоекології. Після відкриття 1999 р. нової кафедри – екологічної та інженерної геології і гідрогеології – він став професором цієї кафедри й розробив низку важливих навчальних програм геоекологічного профілю, підготував і опублікував “Методичні рекомендації до вивчення курсу “Екологія видобутку та переробки корисних копалин””, “Основи екології і неоекології”, “Методичні рекомендації з проходження виробничої практики для студентів спеціальності “Екологія та охорона навколишнього середовища””.

Багатогранні наукові здобутки А. Пізньора. У його творчому доробку близько 170 публікацій, серед яких шість монографій, низка рецензій, три конспекти лекцій: “Методи термометрії” (1973), “Методи барометрії” (1975), “Исследования состава и концентрации растворов” (1975), посібник “Использование результатов исследований включений в теории рудообразования, практике поисков и разведки месторождений” (1976). Андрій Васильович – співавтор низки науково-методичних розробок, пов’язаних з вивченням включень у мінералах (визначення тиску, ерозійного зрізу та вертикального розмаху зруденіння, розшуково-оцінних критеріїв).

Перші науково-дослідні роботи вченого пов’язані з дослідженням кристаленосних кварцових жил. Він започаткував термобарогеохімічне вивчення жильних мінералів, працював над типізацією флюїдних включень. Уперше за результатами вивчення включень у мінералах виявив генетичний зв’язок п’єзокварцового родовища Барсукчі з гранітним інтрузивом.

Важливе значення мали дві проблемні публікації А. Пізньора у співавторстві з Є. Лазьком, Є. Лазаренком та Ю. Ляховим, які стосувалися пневматолітового процесу; у них доведено наявність пневматолізу під час формування мінералів та виявлено подвійну роль газової фази післямагматичних розчинів в ендегенному мінералоутворенні.

Протягом 1960–1970 рр. А. Пізньор брав участь у вивченні фізико-хімічних умов формування післямагматичних родовищ Східного Забайкалля та визначенні *PT*-параметрів і складу розчинів золоторудних, молібденових та станум-вольфрамових родовищ із застосуванням термометричних, кріо- і термобаричних методів, методів декрепітації флюїдних включень та водних витяжок. Протягом 1970–1980 рр. Андрій Васильович разом з колегами провадив важливі термобарогеохімічні дослідження в Центральному Казахстані, Узбекистані й Україні.

Результати цих робіт висвітлені в численних наукових статтях, докторській дисертації та фундаментальних монографічних працях “Физико-химические основы прогнозирования постмагматического оруденения” (соавт. Е. М. Лазько, Ю. В. Ляхов, 1981) і “Термобарогеохимия золота” (соавт. Ю. В. Ляхов, Н. Н. Павлунь, И. В. Попивняк, 1995). У першій монографії проаналізовано теоретичні питання фізико-хімічних умов формування й термобарогеохімічної зональності зруденіння родовищ різних рудних формацій (золота, поліметалів, ртуті тощо), схарактеризовано прикладні (прогнозні та розшуково-оцінні) завдання, які можна вирішити за даними термобарогеохімії. У другій монографії наведено теоретико-методологічні й прикладні матеріали, які стосуються прогнозування, розшуків та оцінювання золотого зруденіння різних формаційно-генетичних типів.

Андрій Васильович серед делегатів геологічного факультету на VI всесоюзній нараді з термобарогеохімії. Владивосток, 1978. Зліва направо: Л. Колгун, А. Пізнюр, Н. М'язь, М. Єрмаков, І. Попівняк, Ю. Дорошенко.

Андрій Васильович досліджував і родовища алмазів Західної Якутії. На підставі термобарогеохімічного вивчення мінералів кімберлітів вирішено низку важливих проблемних мінералогічних, петрологічних і прикладних завдань, які стосувалися нових підходів до розшуків алмазоносних кімберлітів.

Досить активною була науково-організаторська діяльність А. Пізнюра. Він був членом Всесоюзного та Українського мінералогічних товариств, членом редакційних колегій періодичних видань “Мінералогічний збірник” та “Вісник Львівського університету. Серія геологічна”, членом спеціалізованих учених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій, офіційним опонентом дисертацій.

Андрій Васильович – учасник багатьох наукових форумів різного рівня, брав активну участь у проведенні наукових нарад з різних проблем геологічної науки й освіти, які організував геологічний факультет.

Науково-педагогічний доробок Андрія Васильовича Пізнюра і нині широко використовують у навчальному процесі та науково-дослідній роботі.

*Стаття: надійшла до редакції 12.10.2020
прийнята до друку 25.11.2020*